

WOU format samenvatting onderzoeksverslag 2018-2020

Naam School:

OBS De kleine Dichter

Inleiding

De Kleine Dichter is een grote openbare basisschool in de binnenstad van Utrecht, met een sterke instroom. De ongeveer 400 kinderen komen relatief vaak uit gezinnen met een hoge SES. Het aantal leerlingen met leerling-gewicht is kleiner dan 5 %. De missie van de school is 'leren voor de toekomst,' waarbij het onderwijs zich richt op de brede persoonsontwikkeling van kinderen binnen eigentijds onderwijs.

Op de kleine Dichter zitten (in potentie) veel hoogpresterende leerlingen die naast het basisaanbod behoefte hebben aan verrijkingsaanbod op het gebied van rekenen en begrijpend lezen. De leerkrachten vinden het lastig om tijdens de les alle leerlingen goed uit te dagen. Dit komt door de grote spreiding in niveaus binnen de groepen. Daarnaast is de motivatie van de leerlingen tijdens de lessen, ondanks de activerende activiteiten, te laag. Met name de leerlingen met een verrijkingsbehoefte tonen een lagere betrokkenheid en welbevinden dan de school wenselijk acht. Tevens is de wijze waarop verrijking wordt aangeboden sterk leerkrachtafhankelijk. De schoolbrede aanpak wordt zowel door de school als de ouders gemist.

Onderzoeksvraag en doel van het onderzoek

Onderzoeksvraag:

Hoe worden leerkrachten vaardiger in het begeleiden van sterke leerlingen, gericht op welbevinden, betrokkenheid en autonomie van de leerlingen?

Doel van het onderzoek:

Het doel is om het onderwijs aan sterke leerlingen te verbeteren op De Kleine Dichter, dat de sterke leerlingen zich beter ontwikkelen en dat de leerkrachten van de school zich verder hebben ontwikkeld in het begeleiden van sterke leerlingen. Daarnaast verwachten we dat wat we leren over het onderwijs door middel van dit onderzoek, ten goede zal komen aan alle leerlingen van de school (Schrover, 2015).

Resultaten

Het onderzoek heeft de volgende resultaten opgeleverd:

Het **signaleren** van sterke leerlingen en het toepassen van passende interventies was sterk afhankelijk van de leerkracht. Er waren hierover geen afspraken gemaakt op schoolniveau. De minibouwen hebben de leerkrachten meer zicht gegeven op het signaleren van sterke leerlingen.

Het gebruik van **DHH** voor leerlingen die mogelijk aan de DKD-lessen mee gaan doen is verplicht gesteld (waarbij het gesprek met de ouders over persoonlijkheidseigenschappen erg belangrijk is, nieuwe leerkrachten geholpen moeten worden door de intern begeleider en doortoetsen een voorwaarde is voor het bepalen van de juiste interventie). In het tweede onderzoeksjaar is er in DHH een nieuw cluster opgenomen bij de diagnostiek van de kleuters, namelijk het ontwikkelingsniveau.

De volgende criteria zijn vastgesteld om leerlingen toe te laten tot de **DKD-lessen**

- Leer- en persoonlijkheidseigenschappen (prestatiemotivatie);
- Begaafdheidsprofiel (intelligentie/ ontwikkelingsniveau bij kleuters);
- Betrokkenheid en Welbevinden en (behoefte) aan Autonomie;
- Toetsresultaten of Ontwikkelingsniveau bij kleuters;
- Onderwijsbehoefte en passende interventie (klas, DKD-les, externe ondersteuning)
- Samenstelling van de DKD-groepen;
- Welk effect heeft het leerkrachthandelen gehad op de leerling?
- Hoe pakt de leerling compacten en verrijken op in de klas?
- Welke onderwijsbehoefte heeft de leerling en welke interventie is daarvoor nodig?

Leerkrachten geven aan dat na de **minibouw** hun algemene vakspecifieke kennis is toegenomen. Daarnaast zeggen ze dat ze beter zicht hebben op de onderwijsbehoeften. Ook is er binnen de minibouw meer consensus ontstaan over hoe er gedifferentieerd wordt binnen het behandelde vakgebied.

Tijdens de minibouwen werden leerkrachten actief uitgedaagd, hun **brongebruik** (instrumenten om leerlinggegevens te verzamelen, ouders) uit te breiden en om advocaat van de duivel te spelen met betrekking tot hun aannames rondom onderwijsbehoeften van het kind (“Klopt het wel wat ik denk?”, “Heb ik tegenbewijzen?”, “Met welke andere informatie kan ik een beter beeld krijgen?”). Een aantal voorlopers (nog niet iedereen voelde zich voldoende bekwaam) maken structureel gebruik van **compacten** voor het vakgebied dat aan bod is gekomen tijdens de minibouw én hebben ook een begin gemaakt met compacten bij andere, niet behandelde, vakgebieden. Leerkrachten geven aan praktische voorbeeldlessen nodig te hebben. In sommige groepen hebben leerkrachten meer uitgeprobeerd met het schrappen van basistof. Deze leerkrachten waren daar tevreden over. Daardoor ontstond ruimte voor uitdagende taken en vroegen de leerlingen vaak om meer aanbod buiten het curriculum. **Verrijking** wordt beperkt ingezet in de groep ook na ‘aanreiking’ in de minibouwen.

In de **gesprekscyclus voor leerling- en leerkrachtbegeleiding** die gehanteerd wordt door **de intern begeleiders**, is bewust aandacht besteed aan het stellen van vragen gericht op interventies met sterke leerlingen.

De volgende stappen zijn vastgesteld om te bepalen of de DKD-les een passende interventie is voor een leerling:

- *Leerlingbespreking met intern begeleider*
- *DHH-diagnostiek – gesprek met ouders (en intern begeleider)*
- *Handelen op drie handelingsadviezen (in samenspraak met de leerling vanaf groep 5)*
- *Evaluatie met ouders (en leerling vanaf groep 5) na 6-8 weken*
- *Keuze voor de DKD-lessen maken*
- *Bij deelname startgesprek leerkracht en meerbegaafdheidsspecialist (en intern begeleider).*

Tevens is er een **verdieping** ontwikkeld voor **leerling- en analysebesprekingen**:

Wat doe je NU voor de sterke leerlingen?

1. *Hoe vaak doe je dat?*
 - a. *Waarom heb je daarvoor gekozen?*
2. *Hoe zit het bij de vakgebieden rekenen, taal, spelling, (begrijpend) lezen, onderzoekend leren? (Expliciet doorvragen op de verschillende vakgebieden.)*
 - a. *Waarom heb je daarvoor gekozen?*
3. *Doe je vakoverstijgende activiteiten voor sterke leerlingen? Denk aan Outside the box, presentaties door individuele leerlingen.*

En als laatste zijn er **vragen** geformuleerd voor leerkrachten voor de **analysebespreking** t.b.v. sterke leerlingen:

- *Compacten/verrijken: hoe gaat dit? Hoe pakt de leerling dit op?*
- *Welke onderwijsbehoefte is belangrijk om door te geven aan de nieuwe leerkracht?*
- *Is hier een specifieke interventie op nodig en kan dit in de DKD-les/klas of is er externe hulp nodig? (SWV)*

Conclusie

Het antwoord op de onderzoeksvraag “Hoe worden leerkrachten vaardiger in het begeleiden van sterke leerlingen, gericht op welbevinden, betrokkenheid en autonomie van de leerlingen?” is:

De leerkrachten hebben behoefte aan kennis, door: kennisoverdracht, het uitwisselen van informatie, jezelf en anderen kritisch te bevragen en het werken aan leerkrachtvaardigheden (zoals toetsresultaten analyseren en leerlingen observeren). De minibouwen waren een noodzakelijk middel om dit te bereiken.

De factoren die bij hebben gedragen aan de successen van het met elkaar leren in de minibouwen zijn:

- *De theorie (gekoppeld aan de praktijk en aan een stappenplan) waarbij de kennis in ieder geval gericht moet zijn op 1) het signaleren van sterke leerlingen (MHB-leerlingen en (potentieel) hoogpresterende leerlingen op bepaalde vakgebieden), 2) het gebruik van verschillende informatiebronnen (instrumenten) waaronder vaardigheden om toetsgegevens te analyseren en 3) compacten en verrijken;*
- *Gemotiveerde leerkrachten (draagvlak creëren door de directie en de brokers, gezamenlijk keuzes maken, serieus genomen worden)*
- *Met elkaar leren (elkaar vragen stellen, informeren en voorbeelden delen)*
- *Uitvoerbaarheid (werkdruk, de leerkrachten zelf laten kiezen of ze een extra stap willen zetten, een niet te grote samenwerkingsgroep: 5 deelnemers).*

Contact

Wil je meer weten over dit onderzoek? Neem dan contact op met

Petra Vrancken Email = petra.vrancken@spoutrecht.nl

Zita Albon Email = zita.albon@spoutrecht.nl